

mødte en af mine Kolleger, en national-liberal Landdagsmand, en Mand, jeg aldrig havde staaet i venskabeligt Forhold til — de Nationalliberale stod jo nærmest fjendtligt overfor os —, og idet jeg gaar forbi ham med en flygtig Hilsen, standser han mig pludselig, griber uden nogen egentlig Grund min Haand, trykker den og siger: Tænk Dem, Nissen, jeg har mistet min eneste Søn. Skønt jeg stod som fuldstændig fremmed og halvt fjendtlig for ham, maatte han standse mig og give sine Følelser Luft. Man skal ikke forlange et saadant Offer, uden at man er overbevist om, at det bringes med Fordel; man skal ikke forlange et saadant Offer, uden at man er overbevist om, at det er andet og mere end en tom Demonstration, man gør sig skyldig i. Jeg har hørt den Anskuelse fremsat mange Gange paa Møder, og noget af det samme har gaaet igennem Forhandlingerne her i dette Hus, at vi ikke kan være bekendt at give os uden Kamp; selv om vi paa Forhaand ved, at Kampen er unyttig, maa vi slaas for vor Æres Skyld. Disse Begreber anser jeg for forældede. Disse Begreber mener jeg staar lidt i Samklang med, hvad jeg saa godt har kendt i Tyskland, hvor en Officer eller en Student ikke kunde taale, at der blev set stærkt paa ham, uden at han maatte slaas for sin Æres Skyld. Naar man mener, at Kampen er fuldstændig haabløs, har man Lov til efter min Opfattelse at undgaa Kampen. Jeg vil citere, hvad de gamle Nordboere sagde: Fælde en, kæmpe med to, vige lidt for tre, men uden Skam flygte for fire. Dermed udtrykte de gamle Nordboere den Anskuelse, at Overmagten kunde være saa stor, at der ingen Skam var ved at undvige Kampen, og jeg deler fuldstændig denne Anskuelse.

Det var lidt om, hvad jeg fik at se i Krigen, hvad jeg lærte af at deltage i Krigen. Men der er et andet Omraade, hvor jeg tror, jeg ogsaa har lært lidt af Krigen, og det var ved at se det danske Forsvar lidt paa Afstand. Jeg deltog ganske vist ikke aktivt i selve Kampene, jeg var ved et Feltlazaret, men jeg saa Kampene paa meget nært Hold, jeg saa, hvilke Masser af Mennesker og Materiel der blev ført i Marken, hvilke Kampmidler man raadede over, og samtidig vendte jeg jo Blikket her hjemad mod vort kære Fædreland og kunde ikke undgaa at tænke lidt over, hvad det var, vi kaldte et Forsvar herhjemme. Jeg læste en Dag, da jeg laa ude i Frankrig, en Meddelelse i en dansk Avis om, at den danske Hærs Drageballon havde revet sig løs og var fløjet

væk. Den danske Hærs Drageballon! Paa det Sted, hvor jeg stod paa det ganske lille Frontafsnit, der der var Tale om, kunde jeg se mindst en Snes Drageballoner i Luften. En Dag kom der en fjendtlig Flyver, og i eet Tørn brændte han, saa vidt jeg husker, 6 — jeg er ikke helt sikker paa Tallet, det er jo saa lang Tid siden, men i hvert Fald et større Antal af vore Drageballoner; i een Tur, i Løbet af 10 Minutter, fløj han fra den ene til den anden og satte et større Antal Drageballoner i Brand — og saa læser man i et dansk Blad, at den danske Hærs Drageballon er fløjet væk! Jeg maa tilstaa, at man ikke blev imponeret af det, som herhjemme var kaldt et Forsvar, og som de militære sagkyndige paa en Maade havde sagt god for. Jeg kunde nævne andre Punkter, men jeg skal ikke gaa i Enkeltheder, men ved at se det, som jeg saa derude, kom jeg til den absolutte Overbevisning, at selv om Danmark vilde anspænde sine yderste Evner — det har vi jo ikke gjort, hverken ved Forsvarsordningen af 1909 eller Forsvarsordningen af 1922 —, vilde det Forsvar, som vi evnede at stille paa Benene, være værdiløst i en Kamp med en virkelig Militærmagt. Jeg er overbevist om det ogsaa af den Grund, at vi ingen Rustningsindustri har her i Landet. De tekniske Fremskridt sker saa hurtigt, at hvis man ikke selv har Midlerne til at fremstille det, man skal bruge, vil det vise sig, i det Øjeblik man skal benytte sit Forsvar, at Udviklingen er løbet fra en, det, man har, duer ikke, og det, man skulde have, kan man ikke faa. Jeg er derfor blevet overbevist om, at selv ved Anspændelsen af vore yderste Kræfter vilde vi ikke kunne præstere, hvad der nu saa smukt kaldes et „effektivt“ Forsvar — jeg ved nu ikke, „effektivt“ er vist et fremmed Ord, og det kan være, jeg misforstaar det, men hvis jeg forstaar „effektivt“ rigtigt, skulde et „effektivt“ Forsvar være et Forsvar, hvorved man var i Stand til bestemt at afvise et Angreb; det er, hvad jeg forstaar ved et „effektivt“ Forsvar. Jeg ser, at nogle ryster paa Hovedet, men saa ved jeg ikke, hvad „effektivt“ skal sige; saa kan jeg ikke se andet end, at det kun er en intetsigende Talemaade. Det, som vi har nu, kan jo paa ingen Maade betegnes som et effektivt Forsvar. Det er saadant et lille Husmandsforsvar; det er noget, som vi alle ved naturligvis ikke betyder noget i Virkeligheden, men det er dog, saadan efter Husmandsforhold, noget, vi kan være bekendt overfor Ud-